

Pregled novih živinozdravniških skušinj

za vsacega gospodarja imenitnih.

(Dalje.)

Molža množi mléko. Vsak gospodar vé ali bi saj imel vediti, da krava od dné do dné manj mléka daje, ako se vime vselej do čistega ne zmolze in da nečimerna dekla zna tako popolnoma pokvariti dobro kravo. Včasih se primeri, da le iz enega sesca ne pride nič mléka, če mlečne žlezice tiste strani so se po kaki bolezni odpovedale molži; — če se kaj takega primeri, naj se ene tedne pred teletom tisti sesec po 4krat na dan molze, in krava bo po teletu iz tega sesca spet molzla, kakor iz vsih družih.

Kobile imajo včasih tako malo mléka, da žbè komaj živí pri njih. Vzroki tega zamorejo mnogoverstni biti in le po odpravi teh vzrokov pride spet mléko v vime. Vendar svetje Deneubourg, da se omenjena napaka odpravi, če se kobili dva dni zaporedoma bokal toplega mléka in 4 ali 6 lotov janeža ali kimmeljna noter dá, zraven tega pa kuhani ovés, korenje in enaka tečna piča poklada in žbè pridno sesati pustí. V Belgii žbetom, ki nimajo maternega mléka, kuhajo ječmen ali kruh, in ti kuhi pridevajo mléka s sterdjó. Drugi jih redé z olom (pivom) in mlékom, — 1 del ola, 5 delov pamléka.

Spet se je od več mladih, eno ali dvé leti starih telic, in od dvéh tri mesce starih kobilic slišalo, da so se molsti dale, akoravno še niso bile breje.

Lopatika (aloe) je imenitno pa nevarno zdravilo, ker v obilniši meri podana zraven driske rada napravi vnetje in snetje čev pri konjih. Hurford je skusil, da konjem drisko napraviti, se veliko manj lopatike potrebuje, ako se ravno toliko encijana (gentiana) pridene; Howell poterdí to in pravi, da 12krat je skusil, da s 3 ali 4 kvintelji (drahmami) lopatike, kateri je ravno toliko encijana pridjal, je ravno to opravil, kakor scer z 2 lotama same lopatike. Vendar je treba, da se konjem en dan pred otrobi namest druge piče dajo, in tako pripravijo za ložji drisko. — Živinozdravnikom bo dobro vstreženo s to skušnjo.

Zoper uši pri živini priporoča J. Wirth korenino podleska (colchicum), ktera se povsod lahko dóbi. Ta korenina, ktera tudi teloh pri goveji živini dobro namestuje, se skuha in s to vodo se zmiva ušiva živina.

Orehovo perje zoper zastarano smoliko pri konjih priporoča Mathaei. On kuha orehovo perje, in dá to vodo smolikovim konjem piti, tudi pomoči otrobe ž njo, ki se konjem pokladajo za pičo; med drugim pravi, da v treh dnéh je ozdravil zastarano smoliko. Profesor Hertwig, slaven in resnicoljuben živinozdravnik, poterdí moč orehovega perja v vsih zastaranih nahodih, smolikah, kevjih, pri oslavljenem želodcu. Molzne krave pa po orehovi vodi ob mléko pridejo, in če le dolgo orehovo vodo pijó, dlaka z njih gré.

(Konec sledí.)

Ozir po domači.

Stara obleka Gorencov.

Primerjati domače reči, kakor so nekdaj bile, s temi, kakor so sedanjí čas, je mikavno vsacemu mislečemu človeku. Človek v takih primerah gleda tako rekoč v serecalo pretkelega časa. Naj pokaže sledeči popis obleko starega Krajca in stare Krajnice okoli Ljubljane in na Gorenškem; vidili bomo silne premembe novega časa v njem. Mično bi bilo, ako bi tudi drugi pisatelji iz družih slovenskih krajev, ki so se v obleki tako premenili kakor ti, popisali staro narodsko obleko.

Izmed možkih oblek omenim naj prvo padovanskih suknj, z živo barvano rudečo podlogo podšitih. Suknjiči (pruštohi), ki so bili za vsakdan iz belega mezlana, za praznike pa iz zelenega ali plavega sukna, so bile spredaj z rudečim ali svetloplavim in kosmatim kolomanom podšiti, kar je prav lepo stalo. Če so bili razpeti; sicer so se pa nakrižem s svetlimi gumbi (knofi) zapenjali. Žepi so bili pri obéh platéh na zunanjo stran. Pod suknjem je bil podleklic (ali spodnji pruštoh), iz škerlata s plavim ali zelenim svilnatim trakom obrobljen, in se je tudi s svetlimi gumbi od spredaj stikama ali pa nakrižem zapenjal. Suknja, suknjič, podleklic in srajca, vse je bilo s kratkim koljerjem; vrat so pa od zadej nekoliko daljši lasje pokrivali. Hlačarji so bili široki, zeleni spred in zad s križci prešiti. Srajca je imela rokave po kumerš ali pumaraš ali z nabranimi rokavi, nektera tudi z rivcom, to je, ni bila za pestjo nabrana. Čez pas je prišla dolga in široka pinta ali opasica iz šalona, plava ali rudeča. Od začeta je bila ta opasica iz več konopov ali štrikov, ki so bili eden zraven drugega kako ragušo široki. Hlače so bile kratke iz mezlana ali jerhovne, za vsakdan tudi črne pertnene. V žepi je bil nož z vilicami v nožnicah. Pri stranéh na stegnih so bili tudi žepi. Ker so bile hlače kratke, so v nekterih krajih nosili škorne, ki so bile čez meča na goljufih z olišpanimi usnjatimi prevezami privezane, pod prevezami so bile zavahane, najpred doli in potlej spet gori, da je zunanja črna stran katic pet perstov široko kot kapa na verhi golen stala. Kjer niso škorn nosili, so imeli plave goljenke in čevlje. Za na glavo so bili klobuki s širokimi kraji in nizkimi okroglimi štulami. Kraji so bili s pertonkami k štali privezani, da niso doli viseli. Kape so bile iz lesičjih kož ali kunine (madrovine); spodnji del je bil kviško privihan, da je kosmatina od zunaj stala, ali pa se v mrazu doli na ušesa spustila. Za zimo so bile nekoliko večí in viši kape, imenovane kučme, iz černih ovčjih kož; kosmatina je bila od zunaj obrnjena. Kučme so se ravno tako ob hudem mrazu čez ušesa spušale.

Ženske so nosile črne suknje s svilnatim trakom obrobljene. Pozimi tudi dolge kožuhe. Pod suknjo ali pod kožuh je prišlo krilo ali mezlanka z modricom, kar je še semtertje ugledati. Spredaj je bila pregača ali birtoh, za delavnike pertnena plava z belimi pikami ali rožcami, za praznike iz šalona. Ošpetelj je bil na persih nabran, in z okinčanimi bucikami spet. Rut nekdaj ženske niso nosile za vratom, kakor to še zdaj okoli Metlike ni v navadi. Pod mezlanko ali rašom je bil interfat. Na nogi so bile škorne iz beloustrojenega mehkega usnja s črnim ali zelenim usnjatim pascom nad stopali. Namest škorn so bile včasih rudeče goljenke in čevlji z visocimi podpetnicami, kar se tudi okoli Metlike še najde. Pod persi je bil belo ali tudi s srebrom kovan ali pa črn usnjat, pri premožniših tudi srebrn pas. Od pasa pri strani je visil na dolgim jermenu nož na zaperco. Na glavi je bila peča z bucikami na sprednjih voglih kviško perpeta. Navadni so bili tudi puntiki, parte, šapli, s kunjo kosmatino opramane črne kape, čepice (avbe), zavijače, ki so še zdaj v Bledu in Bohinju v navadi. Parte in šapli so bili li za device.

Ozir po svetu.

Kako nekteri Indijski narodi v Australii mertve pokopujejo.

Otroke pod štirimi leti še le o nekterih mescih po njih smerti pokopujejo; malega merliča nosi mati skerbno zavitega po dnevi šuparamo, ponoči ga ima za spodglavje, in še le ko se je vés v mumijo posušil, ga po-